

LEVÉL EGY IFJÚ KÖLTŐHÖZ

EGY CSAKNEM KÉSZ LEVÉL CSAKNEM KÉSZ KÖLTŐNEK

Kedves fia(tal barátó)m.

Ha máskor véletlenül épp erre jársz, előtte néhány nappal mindenképp értesíts valahogy *azért*, azt nem mondom meg, hogyan.

Igen tisztelt U

Ha otthon vagyok, és alszom, beszélj hal-kan, ne sokat, de ne hagyd abba még véletlenül se.

Budapest, 1993. július 17.

Nincs is semmi véletlenül egyébként.

Ha nem vagyok otthon, menj csak el nyugodtan, ne ülj le, hogy, úgymond, akkor most leülök ide egy kicsit, és megvárom, a lépcsőházba se ülj le, valamelyik fordulóba, nem kell leülni sehova, először is le van vizsgálva a lépcsőház, meg aztán jól fölfázol, ha a kövön ücsörögsz.

Kifelé nézni és kívülről várni feleletet.

különbén is utálok, ha várnak rám.

Sehova se.

Azt is utálok, ha nem vagyok otthon.

Néhány nappal előtte valaminek. Nem otthon lenni, azt, nagyon. Ha a fürdőszobában ülök, Wagnert szoktam hallgatni. Előfordult egyszer, hogy a fürdőszobaajtón keresztül próbáltak valamit bekiabálni, azon a nyíláson át, amit a gázművek miatt kellett kivágni az ajtóból, de épp a *Gotterdammerung*-ot hallgattam.

És nem hallottam, hogy mit.

Az nem volt a legjobb. Nem volt valami kellemes. *Großes und liebes Vertrauen.*

Próbálkozások.

Nem a legjobb, ha bekiabálnak. *Alles, alles, alles weiß ich.* A telefon sem a legjobb.

A telefon se jó. Nem a legjobb az se.

A legjobb, ha nem mozdulok ki.

A legjobb lenne nem kimozdulni. Olyan azonban nincs.

Nincs olyan.

Van, de nincs hozzá jogom.

Nincs jog.

Ha beszántának.

És lenne rajtam már egy kevéske gyöp is. Teremne.

Vajon jó versek-e ezek.

Három vagy négy szonettet, biztos, ami biztos, azért legjobb, ha megírsz.

Mert a mi életünk elmúlik, az övék maradandó.

Ha influenza, akkor pedig reszelt almát enni, citrommal. És kristálycukor.

És néha be kell gyújtani a fölösleges kéziratokkal, ha van otthon kályha.

Néha, jó, néha, az kis túlzás, mert csak télen kell begyújtani. Addig gyűjtögetem. Egész nyáron gyűjtjük.

Ezek itt nem előírások, csak jó tanácsok. Nézni a tüzet. És hallgatni a ropogást.

Ha visszakapsz valahonnan egy kéziratot, biztos, hogy az rossz. (Mármint a kézirat.)

Mit aller Ergebenheit und Teilnahme.

De ha nem vagyok otthon, akkor az biztos, hogy nem is beszéltek meg, hogy otthon lesznek, tehát te tévedtél. Nem jegyezted meg. Rosszul írtad föl, elvesztetted a papírt, elnézted a naptáramat. Rosszul kérdezted meg. Nem jól értetted félre. *Többé-kevésbé szerencsés félreértések.* Hanyagságból.

Nem én tévedtem, hanem te

Megfelelő kérdések rosszul föltéve.

Meine Seele. Mert általában semmilyen kérdés nem merül föl. Így, nyakig a kérdésben.

Én merülök föl benne, ha.

Mit írjak. Ez a kérdés szokott felmerülni. Mivel olyan nagyon el vagyunk foglalva a merülgetéssel. Lámtempózás. *Die Tiefen zu prüfen*, még az is. Kimerítő. És mindig újraindódik, hogy néha már kezdem unni.

Onnantól, attól, hogy *Mit*.

Rendben van, csak el kell valahogy tempózni a közeléből. Nem belerúgni. Nem óvatosságból. Legalább *annyi* a mondanivalód. Mondanivaló, az teljesen egyformán lett elosztva az emberiségben, arányosan és igazságosan. Ki fogod bírni, nem hogy csak még villogjon még csak egyet, és rúgok, semmi ilyesmi, kibírod, nem rúgkapálsz. Valahogy megúszni, hogy a mondanivalód halálra ne szakáljon.

Úgysem úszod meg.

Még senkinek

se

si

A legtöbb mondanivalója a Kovács néni- nek volt.

Aztán közeledj a természethez.

Ne írj szerelmes verseket.

Ne kuldözgesd.

Akkor is ott a gyermekkor, ez a drága, királyi gazdagság.

Déli tenger.

Die Gedichte noch nichts für sich.

Ass le szívedbe mélyről jövő feleletért.

Was soll ich dir noch sagen?

Egyébként általában nem vagyok otthon, ha pedig otthon vagyok, amikor nem vagyok otthon, akkor se vagyok otthon.

Egyébként általában, ilyen aztán végképp nincs is, ezt sürgősen elfelejteni.

Hanem konkrétan. Megragadni. Például konkrétan nem vagyok otthon, vagy igen, de általában nem.

Mert éppen kihúzó magam.

Kicsit kihúztam magam.

Többet aligha tehetek.

Kicsit jobban kihúzni magunkat innen, igen. És észrevenni, hogy honnan. *Az események olyan térben mennek végbe, ahová a szó még soha el nem ért.*

Na, hát innen.

Kukorelly Endre

A HOLMI POSTÁJÁBÓL

RADNÓTI SÁNDORNAK

Kedves Sándor!

Egy napon olvastam Földényi Schwarzkogler-ről szóló írását s a Te hozzászólásodat. Akcionizmusolvasatod meglepett. Szerintem nagy valószínűséggel nem célravezető a farkak és a fekália kapcsán olyan provokációt emlegetni, amely mintha még ma is aktuális (tehát „örök”) lenne, hiszen ezzel a művek keletkezésének időpontjában létezett fogadtatásmezőhöz hasonló közegbe ágyazod be olvasatodat. Olyan ez, mintha ma Hajas munkásságát a korabeli szemlélettel kezelnéd, ami nyilván képtelenség.

Én a hetvenes évek elején nem álltam kapcsolatban az akcionistákkal itt Bécsben, bár az egyetemi cirkuszról tudomást szereztem. E tekintetben azzal egészenem ki ír-

sodat, hogy a börtönbüntetést nem a testnedvek ürítéséért kapták a résztvevők, hanem azért, mert mindeközben az osztrák himnuszt énekelték. Képzeld csak el, micsoda iszonyú ötlet lenne például az „Isten, áldd meg a magyart” hangjaira nyilvánosan rejszolni vagy szarni. Na de – mondaná egyfajta érvkészlet – miért kell egy nemzeti himnuszt meggyalázni? Miért kell a himnuszt akció tárgyává tenni? – kérdezhetnének más beszédmódban. Rögtön kifejtendő válaszmódban előrevetítéseként, ezt *akkorban* azért csinálták így (azért „kellett” ilyenmód cselekedniük), mert a lefojtásnak, az elfojtásnak, a kisszerűségnek, a sunyiságnak, a nemzeti méretű hazugságnak olyan borzasztó trágyahalma alól kellett beszélni, hogy a beszéd lényegében csak ilyen vagy hasonló durva hangnemmű lehetett. Thomas Bernhard mindössze abban különbözött az akcionistáktól, hogy nagyobb, egyetemesebb művész volt legtöbbüknél, a lényeget illetően megegyeztek: az államideológia, a háború utáni osztrák mentalitás hazugságok és elfojtások irtózatosszövevénye volt (nyilván történeti gyökerekkel átszőtt talajban). Az elfojtás olyan mélyen volt, hogy nyilvánosan soha senki nem beszélt róla, *de létezett egy kollektív tudás*, hogy ilyenek vagyunk. Ezt a bűntudatot takargatni kellett és illett, főleg adományozással, segítőkészséggel. Az 1956-os magyarok, a '68-as csehszlovákok, a '80-as lengyelek és a mai bosnyákok számára egyaránt jutott és jut nagy karéj kenyér. A két ikerhulla az osztrák pincében: a fasizmus és a klerikalizmus. „*Ausztria Hitler első áldozata*” – ezt a mondatot leírni is rossz, pedig nem egyszer tették, tesszik; az „*örökké tartó semlegesség*” elve mellett (amit éppen most búcsúztatunk) ez a tétel volt az 1955-ös államszerződés másik sarkköve. Az agresszíven maradi klerikalizmus, a katolikus egyház mint inkvizíció, mint rém, már a múlté. Megfiatalodott, derűs, emberközeli, szolgáló, a hivelkel pertuviszonyban álló egyház lett itt a katolikus, elsősorban a vatikáni zsinat után, elsősorban König biboros erőfeszítéseim következtében. Most már senkinek semmi baja az egyházzal, de akkor, '68 táján, bizony még volt. A fasizmus beivódott kísértetét pedig csak nemrég üldözte el (reméljük, végleg) háromszázezer gyertya fénye – azon a Heldenplatzen, amelyen egykor